

Vad är Tenutex?

Tenutex är ett liniment som är effektivt mot huvudlöss, flatlöss och skabb. Verksamma ämnen är disulfiram och bensylbensoat.

Tenutex används enligt bruksanvisningen som medföljer varje förpackning eller enligt läkares föreskrift.

Tenutex kan ge sveda på sönderriven hud. I enstaka fall kan missfärgningar av blont hår uppstå.

Kontakt med ögonen bör undvikas. Tenutex ska inte användas av personer som är allergiska mot gummi. Vid behandling av barn under 1 år bör alltid läkare rådfrågas.

Kontrollera även om övriga familjemedlemmar och individer i den närmaste omgivningen är drabbade.

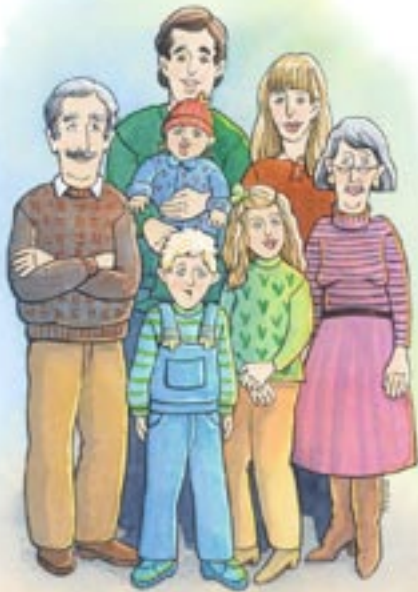
Tenutex liniment finns i tub om 100 g och säljs receptfritt på apotek.

Texten är faktagranskad av Lill-Marie Persson, chefsöverläkare vid Hudkliniken, Skaraborgs sjukhus Kärn sjukhuset, Skövde.

Smådjur som gillar människor

**En broschyr om skabb, flatlöss och huvudlöss
- samt behandling med Tenutex.**

Vem som helst kan drabbas

I alla tider har loppor, löss och kvalster levt nära människan. Med förbättrade sociala och hygieniska förhållanden är loppor, vägg- och klädlöss mycket ovanliga numera. Vanligt förekommande är dock huvudlöss, flatlöss och skabb.

Att drabbas av dessa djur är inget att skämmas för. Det är inte skamligare än att bli myggbiten. Däremot krävs det behandling för att bli av med dem och ansvarskänsla för att förhindra spridning.

Huvudlöss, flatlöss och skabb kan lyckligtvis inte flyga. Djuren sprids genom nära kontakter mellan människor. Inom en familj är det vanligt att flera medlemmar drabbas.

Skabb – gräver gångar i huden

Skabbdjuret är ett kvalster, en släkting till spindlarna, som man knappt kan se med blotta ögat. Honan är 0,4 mm lång med rundad gråvit kropp. Handjuret är något mindre.

Honorna gräver gångar i överhuden och lägger där 2–3 ägg om dagen – totalt 10–25 ägg under levnadstiden. Äggen kläcks efter 3–4 dagar och larverna kryper upp på hudytan och gör en liten ficka i huden där de utvecklas vidare. När de är köns mogna parar sig handjuren med honorna. Efter parning dör handjuren och honorna gräver nya gångar och börjar lägga ägg.

Hur vet man om man drabbats av skabb?

Första gången man drabbas dröjer det upp till sex veckor innan det börjar klia på kroppen. Under tiden kan ett par generationer skabbdjur hinna utvecklas. Klådan beror på en överkänslighetsreaktion i huden. Har man haft skabb tidigare kommer klådan direkt vid återsmitta.

Skabbgångarna finns oftast på handledernas insida, mellan fingrarna, på armbågarna, kring naveln samt på penis och sätet. Området kring bröstvårtorna drabbas ofta hos kvinnor. Hos spädbarn går det lättast att upptäcka djuren i handflatorna eller på fotsulorna.

Typiskt för skabb är den nattliga klådan som stör sömnen. Rivskador är vanligt. Vid misstanke om skabb, ska läkare kontaktas för att säkerställa en diagnos.

Skabb smittar genom kroppslig kontakt, särskilt i sängvärme, då djuren kryper från en person till en annan. Överföring vid samlag är vanlig, medan handtryckning och annan tillfällig kroppskontakt sällan smittar. Skabb kan i sällsynta fall överföras genom klädesplagg, sängkläder och handdukar.

Tenutex mot skabb

Tenutex liniment är effektivt mot skabb. Vid behandling ska hela kroppsytan, från halsen och nedåt, smörjas in med Tenutex. På spädbarn behandlas även huvudet. Om skabb uppträder i en familj ska hela familjen och deras nära kontakter (till exempel pojk- och flickvänner) behandlas samtidigt. Eftersom det tar lång tid innan man får klåda, kan man vara ordentligt angripen och sprida smitta utan att märka det.

Gör så här:

1. Tvätta kroppen grundligt. Torka väl.
2. Applicera Tenutex liniment omsorgsfullt över hela kroppen utom huvudet (50–60 gram

går åt). Vad gäller spädbarn ska även huvudet behandlas. Undvik att gnida för kraftigt. Glöm inte att smörja in fotsulor, tår och fingrar. Varje kvadratmillimeter av den behandlade kroppsytan ska vara täckt av Tenutex under 24 timmar.

3. Vänta ett dygn med all kroppstvätt. Vid diskning eller andra våta sysslor använder man gummihandskar som kastas efteråt. Därefter smörjer man åter in händerna med Tenutex. Händerna ska även smörjas in efter handtvätt.
4. Ett dygn efter behandlingen tvättas kroppen. Byt alla kläder som använts. Byt även sänglinne, samtliga handdukar och badlakan. Använda kläder tvättas vid högsta möjliga temperatur eller vädras 2–3 dygn. Glöm inte att vädra skor, handskar, tvätta morgonrock, arbetskläder, gymnastikkläder etc.
5. Uppstår irritation efter behandling kan man använda mjukgörande kräm eller hydrokortison.
6. Det tar 1–2 veckor innan klådan försvinner. Detta beror inte på att skabbdjuret har överlevt, utan på en allergisk reaktion mot kvarvarande djurdelar och avföring. Klådan kan lindras med hydrokortison.
7. Behandlingen bör upprepas efter 7 dagar.

Flatlöss – i kroppens grövre hår

Flatlusen är mindre än huvudlusen, 1–2 mm lång, och har mer avrundad kropp. Den ser ut som en liten krabba. Flatlusens kraftiga bakben har stora gripklor. Dessa klor är för vida för att få grepp om vanliga hårstrån, men passar utmärkt för att gripa tag i de grövre hårstråna i könsbehåring och armhålor. Flatlusen kan också förekomma i ögonfransar, ögonbryn och skägg.

Flatlusens livscykel är ungefär 25 dagar. Äggen kläcks efter en vecka. Honan lägger omkring 25 ägg under sin levnadstid. Äggen fästs på hårstråna intill huden.

Hur vet man om man drabbats av flatlöss?

Flatlusen är väl kamouflerad och eftersom den är så liten är den svår att upptäcka. När den sugit blod sväller den och blir mörkröd. Lusens avföring bildar ett rödbrunt pulver som ibland kan upptäckas på huden eller i underkläderna. Vid riklig förekomst kan blåaktiga runda fläckar ses på bål och lår.

Flatlössen upptäcks oftast av att det uppstår klåda i skrev och armhålor. Hos drabbade barn kan flatlöss ofta upptäckas i ögonfransar och ögonbryn.

Flatlössen sprids nästan alltid genom direktkontakt (till exempel samlag) eller mellan personer som sover i samma säng.

Tenutex mot flatlöss

Tenutex liniment är effektivt mot flatlöss. Så snart flatlöss upptäcks, bör behandling påbörjas. Personer som haft intim kontakt med den drabbade bör kontrollera sig. Detta gäller även barn som delat säng med någon som drabbats av flatlöss. Titta i ögonfransar och ögonbryn.

Gör så här:

1. Applicera Tenutex i skrev, armhålor och andra hårbevuxna ställen på kroppen (till exempel benen). Huvudhåret behöver i regel inte behandlas, men skulle lössen uppträda där behandlas dessa som huvudlöss (se sida 14–15).
2. Tenutex får inte användas kring ögonen. Vid flatlöss i ögonhår bör läkare kontaktas.
3. Vänta med all kroppsvätt i två dygn efter behandlingen med Tenutex.
4. Efter två dygn tvättas kroppen grundligt.
5. Behandlingen upprepas efter 8 dagar.

Huvudlöss – drabbar många barn

Huvudlusen är den vanligaste av våra hudparasiter. Ofta uppträder den epidemiärtat i samband med skolornas terminsstart.

Honan är ungefär 3 mm lång, hanen är något mindre. Färgen är oftast grågulaktig. Huvudlusen förekommer nästan bara i hårbotten. Honan lägger mer än 100 ägg under sin levnadstid – ungefär åtta varje dygn. Äggen fäster hon på hårstråna, alldeles intill hårbotten. Dessa är ovala och ungefär 0,8 mm långa. Äggen kläcks inom 6–9 dagar. Nymferna utvecklas därefter under 9–12 dagar innan de har blivit fullvuxna, könsmogna huvudlöss.

Hur vet man om man drabbats av huvudlöss?

Har man fått huvudlöss dröjer det ofta ett tag innan man får klåda, i regel en vecka. Hos personer som har haft löss någon gång tidigare kommer klådan direkt.

Får man reda på att huvudlöss förekommer i omgivningen bör man regelbundet kontrollera alla i familjen. Kamma håret först med vanlig kam och sedan med tät finkam eller luskam. Kamma över vit duk, vitt papper eller en spegel för att se om några djur faller ner.

Inspektera hårbotten noga i bra belysning, gärna med förstoringsglas, för att se om det finns

huvudlöss, nymfer eller ägg. Leta framför allt i nacken och bakom öronen. Ägg nära hårbotten talar för aktuell smitta. Levande huvudlöss säkerställer diagnosen.

Spridningen av huvudlöss sker främst genom direktkontakt huvud mot huvud. Detta kan vara en förklaring till att huvudlöss sprids snabbare bland barn än vuxna. Det är en vanlig missuppfattning att huvudlöss föredrar personer med bristande hygien. Vem som helst kan drabbas.

Tenutex mot huvudlöss

Tenutex liniment är effektivt mot huvudlöss och kan användas då behandling med annat medel mot huvudlöss har misslyckats. Endast personer som har huvudlöss ska behandlas – man ska inte behandla "för säkerhets skull".

Familjemedlemmar, lekkamrater och andra personer i omgivningen bör undersökas varannan dag med hjälp av tät finkam eller luskam.

Gör så här:

1. Tvätta håret och torka håret med handduk.
2. Gör en bena i mitten på huvudet och lägg en sträng Tenutex i benan. Massera ut mot sidorna. Lägg nya benor till höger och vänster om mitten och genomdränk på detta sätt håret inifrån och ut. Det är vid hårbotten lössen håller till och lägger ägg. Åtgången av Tenutex blir 25-75 g beroende på hårlängd.
3. Vänta ett dygn och tvätta därefter håret. Kamma med tät finkam eller luskam. Om man vill kan man ha en stickad mössa över håret under behandlingsdygnet – dock inte en som är lufttät, som en badmössa eller plastpåse.
4. Rengör kammar, borstar och mössor. Eventuellt kan man lägga dem i plastpåse och förvara dem i frysen under 1–2 dygn.
5. För att säkert bli av med huvudlöss krävs två behandlingar med Tenutex med åtta dagars mellanrum. Finkamma och inspektera håret varje dag under 14 dagar efter behandlingen.
6. Skulle man inte bli av med huvudlössen, trots två behandlingar med Tenutex, bör man kontakta skolsköterska, distriktsköterska eller vårdcentral.